

2019-06-13

Regeringskansliet
Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Agenda 2030-delegationens slutbetänkande (SOU 2019:13)

(Ert dnr M2019/00661/S)

Jordbruksverket har fått möjlighet att lämna synpunkter på Agenda 2030-delegationens slutbetänkande. Jordbruksverket stödjer förslagen i betänkandet och anser att det är väl genomarbetat. Vi vill dock lämna följande synpunkter.

Vi anser att det är positivt att betänkandet framhåller den breda innebörden av begreppet hållbar utveckling som inkluderar alla de tre dimensionerna; *miljömässig, social och ekonomisk*. Jordbruksverket vill även poängtera att det är viktigt att föra en dialog kring vad som ingår i de tre hållbarhetsdimensionerna. Ett exempel från vårt område är frågor som rör djurskydd, djurhälsa och restriktiv användning av antibiotika som är viktiga parametrar för en hållbar utveckling och som framförallt ryms inom miljömässig hållbarhet men även inom de andra två dimensionerna.

Inledningsvis vill vi framhålla att det är positivt att delegationen betonar att det krävs handling och ledarskap. Jordbruksverket ställer sig positivt till förslaget om att regeringen bör tillsätta en kommitté för att ta fram underlag i form av uppföljning, utvärdering och förslag. Detta är en viktig del i arbetet för att nå målen i Agenda 2030. Vi vill även framhålla att relevanta regelverk och strategier ska stödja målen i Agenda 2030. En kritisk framgångsfaktor är tydlighet och därtill kopplad styrning och uppföljning.

Jordbruksverket instämmer i skrivningarna i kapitel 8 om att den kommande forskningspropositionen är viktig. Inte minst för omställningen till en hållbar utveckling och en hållbar livsmedelsproduktion men även för att nå livsmedelsstrategins mål. Att ökade satsningar på kunskap och innovation är nödvändigt för svensk livsmedelsproduktion har framförts av Jordbruksverket flera gånger, inte minst kopplat till livsmedelsstrategin. Jordbruksverkets utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin år 2019¹ visar på en försämrad konkurrenskraft och en sjunkande lönsamhet i livsmedelskedjans två första led, primärproduktionen och livsmedelsindustrin mellan åren 2011-2016. Fortsätter lönsamheten försämrans kan man på lång sikt förvänta sig att produktionen minskar.

För att nå livsmedelsstrategins övergripande mål behöver lönsamheten och konkurrenskraften i primärproduktionen och livsmedelsindustrin stärkas, vilket kan ske genom ökad produktivitet eller högre förädlingsgrad. Både produktivitet och förädlingsgrad är direkta resultat av kunskap och innovation. I slutredovisningen som Jordbruksverket och Tillväxtverket nu lämnar gällande

¹ Jordbruksverkets rapport 19:9

uppdraget att föreslå åtgärder till en handlingsplan för arbetet med livsmedelsstrategin 2020-2022² föreslås också kraftfulla satsningar på forskning och innovation, bland annat i nästkommande forskningsproposition. Jordbruksverket och Tillväxtverket har beaktat slutsatserna från Jordbruksverkets årliga utvärdering och uppföljning i det förslag till ny handlingsplan som lämnas till Regeringskansliet. Vår förhoppning är att rapporten är till god hjälp för regeringen vid utformningen av en ny handlingsplan och kommande forsknings- och innovationsproposition. Dessa bör innehålla rejäla satsningar på kunskap och innovation i livsmedelskedjan.

Utredningen skriver även i kapitel 8 att utmaningsdriven forskning bör prioriteras, att tvärdisciplinära ansatser i många fall är en förutsättning för att hitta lösningar på framtidens samhällsutmaningar och det föreslås en utredning om hur tvärdisciplinär kompetens kan stimuleras och premieras. Med utgångspunkt i skrivningarna om förutsättningar för genomförandet på regional och lokal nivå, kapitel 9, vill vi uppmärksamma att det i kapitel 8 inte finns några resonemang kring hur den höga koncentrationen av forskningsmedel till storstadsregionerna påverkar dels förutsättningar för tvärdisciplinära ansatser, dels regionala förutsättningar för innovation och därtill kopplad konkurrenskraft i det regionala näringslivet, dels forskningspolitikens påverkan på ekonomisk och social hållbarhet.

Idag står fyra län (Stockholm, Uppsala, Västra Götaland och Skåne) för närmare 80 procent av de totala FoU-utgifterna vid lärosäten, statliga myndigheter, kommuner och landsting. Merparten av dessa medel kommer från statliga anslag. Dessa län hyser endast drygt hälften av landets befolkning. Att en så liten andel av statliga medel för forskning och utveckling satsas utanför storstadsregionerna påverkar förutsättningar för landsbygderna och deras möjligheter att hantera sina utmaningar. Utmaningarna relaterar i hög grad till kompetensflykt och svag förmåga till ekonomisk omvandling, och de behöver gå mot mer kunskapsbaserad och innovationsintensiv produktion. Detta påverkar också landsbygdernas förutsättningar att bidra till det nationella innovationssystemet och till att hitta lösningar på samhällsövergripande utmaningar.

Inför vissa beslut som fattas av Jordbruksverket ska en hållbarhetsbedömning genomföras. Syftet med denna är att olika aspekter av en fråga ska vara väl genomlysta och eventuella målkonflikter klarlagda innan ärendet dras för beslut. Jordbruksverket ställer redan vissa hållbarhetskrav i våra upphandlingar såsom att genomföra upphandlingar på ett hållbart sätt utifrån ekonomiska, affärsmässiga, miljömässiga och djurskyddsmässiga perspektiv.³ Jordbruksverkets interna regler anger att Jordbruksverket ska ställa relevanta krav vid upphandling avseende miljöhänsyn, social hänsyn och djurskyddshänsyn.⁴ Jordbruksverket är positivt till delegationens förslag om att ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling utifrån målen i Agenda 2030.

Vi instämmer i delegationens bedömning, sid 163, att Sverige fortsatt bör vara pådrivande i EU och i internationella organ för ett ambitiöst globalt genomförande av Agenda 2030. För att nå det globala hållbarhetsmålet 14.6 är det nödvändigt att regeringen fortsätter att vara pådrivande inom EU och i förlängningen i förhandlingarna om fiskesubventioner i WTO.

På sid 143 står följande: ”Regeringen bör också verka för att EU, FN, Världshandelsorganisationen (WTO) och OECD fortsatt stimulerar till hållbarhetshänsyn i offentlig upphandling, borttagande av handelshinder på hållbara produkter och avskaffande av icke hållbara subventioner t.ex. till fossila bränslen.” Vi vill utifrån detta nämna att när subventioner till fossila bränslen diskuteras både kopplat till hållbarhetsmål 14.6 och hållbarhetsmål 12 c bör man ha Energiskattedirektivet (2003/96/EG) som förbjuder EU:s medlemsstater att beskatta bränsle som ska

² Diarienummer 3.5.17-09906/18

³ Jordbruksverkets upphandlingspolicy

⁴ Jordbruksverkets interna regler Dnr 2.1.12-225/15

användas i yrkesmässig sjöfart (inkl. fiske) i åtanke. Sverige har under många år kraftfullt agerat för att få till stånd nödvändiga förändringar av Energiskattedirektivet. Arbetet resulterade i att EU-kommissionen under 2011 lade fram ett förslag till ändringar av direktivet. Enighet kunde dock inte nås i rådet och kommissionen drog därför tillbaka förslaget under våren 2015.

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektören Jan Cedervärn beslutat. Karin Lindow har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Anders Swahnberg, Ingrid Eilertz, Olof Johansson och Andreas Davelid deltagit.

Jan Cedervärn

Karin Lindow

För ställföreträdande generaldirektör

Anders Swahnberg

Kopia: Näringsdepartementet.